

**Монголын Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилгын
Ажлын хэсгийн хуралдааны тэмдэглэл /2021-11-23/**

Ажлын хэсгийн 57 дугаар хуралдаан 2021 оны 11 дүгээр сарын 23-ны өдрийн 10.00 цагт цахим хэлбэрээр зохиогдов.

Ажлын хэсгийн хуралдаанд Уул уурхай хүнд үйлдвэрийн яамны төрийн нарийн бичгийн дарга Г.Нандинжаргалыг орлож Статистик судалгааны газрын дарга Э.Батболд, ахлах шинжээч Д.Дамба, Сангийн яамны Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын газрын мэргэжилтэн Ж.Ивээлэн, Татварын ерөнхий газрын байцаагч Ч.Батцэнгэл, Нүүрс ассоциацийн Удирдах зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга Б.Эрдэнэцэцэг, Уул уурхайн ассоциацийн гүйцэтгэх захирал Д.Энхболд, Оюутолгой ХХК-ийн ахлах менежер Т.Мөнхбат, Бороо гоулд ХХК-ийн татварын нягтлан бодогч Т.Мөнхзул, Рио Тинто Монгол ХХК-ны менежер Даваасүрэн, Бадрах энерги ХХК-ны ЭМХАБОТХ-ийн асуудал хариуцсан захирал Ц.Энхжаргал, Нээлттэй нийгэм форумын менежер Д.Эрдэнэчимэг, Хариуцлагатай уул уурхайн санаачилга ТББ-ын ТУЗ-ын гишүүн Д.Сүхбаатар, Ил тод сан ТББ-ийн гүйцэтгэх захирал Д.Цэрэнжав, Хил хязгааргүй алхам ТББ-ийн тэргүүн Н.Баярсайхан, Захиргааны шинэ санаачилга ТББ-ийн тэргүүн Д.Цэрэнпүрэв, Их баяншарга ТББ-ын тэргүүн Л.Бор, Транспаренси Интернэйшнл Монгол байгууллагын ерөнхийлөгч Л.Төр-Од, менежер Э.Мөнхжаргал болон Ажлын хэсгийн нарийн бичгийн дарга, ажлын албаны зохицуулагч Ш.Цолмон нар оролцов. Хуралд ажлын хэсгийн 33 гишүүнээс 18 гишүүн оролцож, ирц 54,5 хувьтай байв.

Мөн хуралдаанд Грант Торнтон аудит ХХК-ийн захирал Л.Осоргарав, Партнер Дэлгэрмаа, аудитор Эрдэнэбат, Хүний хөгжил, судалгаа, сургалтын төвийн гүйцэтгэх захирал Г.Цэрэнжаргал, ОУЗСТ-ийн зохицуулагч З.Баярхүү, Мэдээлэл технологийн зөвлөх В.Нармандах, харилцааны мэргэжилтэн З.Цэлмэг, санхүүгийн ажилтан А.Отгонтунгалаг нар оролцов.

Хуралдааныг УУХҮЯ-ны газрын дарга Э.Батболд нээж, тус яамны ахлах шинжээч Д.Дамба хурлыг удирдан явуулав.

Э.Батболд: Сайн байцгаана уу, ОУИТБС-ын Ажлын хэсгийн гишүүд, нийт оролцогч та бүхэнд энэ өдрийн мэндийг хүргэе. Бид 2021 онд олон ажлыг хийхээр төлөвлөсөн байсан, үүнээс Эрдэс баялагийн ил тод байдлын тухай хууль батлуулах байсан ч амжсангүй. Хуулийн төслийг чуулганд өргөн барих ажил хүлээгдэж байна, үүнд хүн бүхэн хичээж ажиллана гэдэгт найдаж байна. Өнөөдөр манай яаман дээр Польшийн уул уурхайн яамны төлөөлөл ирсэн байгаа тул бид маш завгүй ажиллаж байгаа, иймд ахлах шинжээч Дамба танд хурал удирдах эрхийг нь өгье, хурлын үйл ажиллагаанд амжилт хүсье. Баярлалаа.

Д.Дамба: За баярлалаа. Хурлын хөтөлбөрийн дагуу ОУИТБС-ын 2020 оны нэгтгэл тайлангийн танилцуулгыг сонсоно. Энэ жилийн тайлангийн онцлог нь ОУИТБС-ын стандартын дагуу уян хатан байдлаар хийлгэх ёстой

Танилцуулга нэг: ОУИТБС-ын 2020 оны уян хатан нэгтгэл тайлангийн танилцуулга.

Тус асуудал ажлын хэсгийн гишүүдийн саналаар дахин хэлэлцэхээр болж хойшлогдов.

Танилцуулга хоёр: Монголын ОУИТБС-ын 2021 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний биелэлтийн явц, 2022 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний төслийн танилцуулга

Ш.Цолмон: Бид 2021 онд нийт 76 үйл ажиллагааг хийхээр төлөвлөсөн бөгөөд үүнээс 68 ажил хэрэгжсэн буюу хэрэгжих шатандаа явж байна, гүйцэтгэл 82 хувьтай байна. Тухайлбал, Эрдэс баялагийн ил тод байдлын тухай хуулийн төслийг боловсруулж, өргөн барихаар бэлтгэж байна, компани төрийн байгууллага, аймаг дүүргүүдийн 2020 оны ил тод байдлын тайланг гаргуулсан, 2020 оны нэгтгэл тайланг Грант Торнтон аудит компанитай гэрээлэн гүйцэтгэж, ажлын хэсэг Үндэсний зөвлөлд танилцуулахаар бэлтгэж байна, цахим тайлагналын системийг Лидер Вишн групп шинэчлэх ажлыг хийж байна, аймгуудын дэд зөвлөлийн үйл ажиллагааг сайжруулах зорилгоор судалгаа, стратегийн үйл ажиллагаа боловсруулах ажлыг хийж ажлын хэсэгт танилцуулсан, эрдсийн гэрээний сангийн журмыг УУХҮЯ-ны сайдаар батлуулж, холбогдох сургалтыг зохион байгуулсан, ОУИТБС-ын тайлангийн маягтад нэмэлт өөрчлөлт оруулахаар ажлын хэсэг байгуулан, өөрчлөлтийг оруулж батлуулахаар Үндэсний статистикийн хороонд өргөн барьсан байна. Мөн аймгуудын дэд зөвлөлүүдтэй хоёр сар тутамд цахимаар уулзаж, хамтран ажилладаг болсон, Төвийн болон Баруун бүсийн чуулган, Говийн бүсийн дэд зөвлөлийн сургалтыг цахимаар зохион байгуулсан, ил тод аймаг шалгаруулах аяныг ОУСК, ТАН эвсэлтэй хамтран хамтран зохион байгуулах ажлын эхлүүлсэн, 2022 оны нэгдүгээр улиралд дүнгээ гаргана. Мэргэжлийн холбоодтой зөвлөлдөж ил тод компани сонгон шалгаруулах ажлыг зохион байгуулахаар бэлтгэж байна, ОУИТБС-ын ОУНБД нарын газартай хамтран Баталгаажуулалтад бэлтгэж, цуврал семинаруудыг зохион байгуулсан. Байгалийн баялагийн засаглалын хүрээлэнтэй хамтран Авилгын эрсдэлийн судалгаа хийлгэж дүгнэлт гаргуулан зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх ажлыг төлөвлөж байна. Нээлттэй өмчлөгч олон улсын байгууллага, ОУИТБС-ын ОУНБДНГ-тай хамтран УУХҮЯ дээ олборлох үйлдвэрлэлийг нээлттэй болгох нь 5 жилийн хөтөлбөрийг эхлүүлсэн зэрэг ажлуудыг хийсэн байна.

Энэ оны үлдэж байгаа хугацанд дараах ажлуудыг хийхээр төлөвлөөд байна. Үүнд, УИХ-тай хамтран ЭБСИТБТХ-ийн хэлэлцүүлгийг зохион байгуулах, Үндэсний зөвлөлийн хурлыг зохион байгуулах, тайлан гаргаагүй компаниудын талаар уг хурал дээр хэлэлцэх, ОУИТБС-ын нэгтгэл тайланг хэвлүүлэх, хэвлэлийн хурал зохион байгуулах, Ил тод хариуцлагатай компанийг шалгаруулах, Зүүн бүсийн чуулганыг цахимаар зохион байгуулах, УУҮА болон ТАН эвсэлтэй хамтран баталгаажуулалтын тайлангийн маягыг бөглөж хүргүүлэх зэрэг ажлуудыг хийнэ.

2022-2023 онуудад Дэлхийн банкны санхүүжилтээр ажиллахаар яриа хэлэлцээ хийгдэж байгаа. Үүнтэй холбогдуулан хуулийн төслийг батлуулах, хэрэгжүүлэх бэлтгэл ажлыг хангах, ОУИТБС-ын тайлангийн системийг хөгжүүлэх, эцсийн өмчлөгчийн тайлагналын системийг бий болгох, 2021 оны хэрэгжүүлж амжаагүй ажлыг 2022 он руу шилжүүлэх, мэдээлэл харилцааны үйл ажлыг шинэ шатанд гаргах, 2021 оны нэгтгэл тайланг уян хатан байдлаар гаргах, Баталгаажуулалтын үлдсэн ажлуудыг хийх, үнэлгээ хийгдэх зэрэг ажлуудыг хийхээр төлөвлөж байна. Дэлхийн банкны санхүүжилт өмнөхөөсөө арай өөр хэлбэрээр явагдана. ЭБСИТБТХ-ийг 2022 онд батлуулаад 2023 оны нэгдүгээр сараас эхлээд хэрэгжиж, бүх юм цэгцрээд явна гэсэн хүлээлттэй байгаа. Баярлалаа. /Танилцуулга, төлөвлөгөөг хавсаргав/

Д.Дамба: 2021 оны ажлын төлөвлөгөөний хуулийн төсөл батлуулах зэрэг зарим ажлууд хүлээлттэй, удаашралтай явж байгаа. 2022 оны төслийн санхүүжилтийн талаар Дэлхийн банкттай ярилцаж байгаа, бид ажлаа зөв төлөвлөх хэрэгтэй байгаа. Ингээд танилцуулгын талаар гишүүдээс асуулт, санал байвал хэлнэ үү.

Л.Бор: Ажлын төлөвлөгөө гүйлгэж харсан, төлөвлөгөөнд иргэний нийгмийн оролцоо хангалтгүй маш муу тусгагдсан байна. Дэд зөвлөлийн судалгааны ажлыг ямар байгууллага хэдэн төгрөгний төсвөөр хийж байна, яагаад заавал говийн бүс гэж сонгосон бэ энэ талаар сонирхож байна. Мөн Зүүн бүсийн чуулганд би оролцох саналтай байна, би өмнө нь хэд хэдэн сургалт хийж байсан ч надад танилцуулга хийх боломж гарч байгаагүй.

Ш.Цолмон: Өмнийн бүсийн хувьд бүсчилсэн байдлаар хийе гээд “Ил тод аймаг” хөтөлбөрийн хүрээнд зохион байгуулахаар сонгогдсон. Одоогийн байдлаар нэг удаагийн цахим зөвлөгөөн хийсэн, өөр зардал мөнгө гараагүй байгаа. Олон аймагт зэрэг тарамдсанаас бүсчилж хийж үзэхээр эхлүүлж байгаа. Та бүхэн ажлын төлөвлөгөөнд оруулах нэмэлт санал байвал ирүүлж болно, Үндэсний зөвлөлд батлуулах хүртэл хугацаа байгаа. Зүүн бүсийн чуулганд дэд зөвлөлөө сурталчилах байдлаар ч юмуу илтгэл бэлтгэж оролцох боломж нь нээлттэй байгаа, та оролцож болно.

Л.Бор: Би аймгийнхаа иргэдийн хурлын даргатай ярьж байгаад хэлэлцүүлэг хийж гэж ярьж байгаа, ер нь дэд зөвлөлийн гишүүд нилээд шинэчлэгдсэн, зарим нь ОУИТБС-ын талаар ойлголтгүй байгаа.

Д.Дамба: болно оо, баярлалаа.

Л.Төр-Од: Сүүлийн 2 жил цар тахлын улмаас төлөвлөсөн ажлууд саатаж байгааг бид ойлгож байгаа, ирэх жилээс гайгүй болох байх. Иймд ажлын төлөвлөгөөнд ажлуудаа илүү оновчтой болгох, оролцогч талуудын оролцоог тэгш хангах байдалд анхаарах хэрэгтэй байх. “Нээлттэй засаглалын түншлэл”- ийн хүрээнд Үндэсний хөтөлбөр боловсруулсан байгаа, үүнийг ажлын төлөвлөгөөндөө тусгах нь зүйтэй. Мөн “Алсын хараа- 2050” хөтөлбөрт уул уурхайг байгальд хал багатай, улс орны эдийн засгийн хөгжлийн салбар болгон хөгжүүлнэ гэж заасан байдаг, түүнчлэн Монгол улсын урт, дунд хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичигт нийцүүлж, уялдуулж ажлын төлөвлөгөөгөө уян хатан байдлаар төлөвлөх шаардлагатай гэж харж байна. Процесс талаасаа тухай нөхцөл байдалд зохицуулаад өөрчлөөд явах боломжтой байдлаар боловсруулах нь зүйтэй. Агуулга талаас нь манай ТАН эвслийн гишүүд саналаа хэлэх байх, баярлалаа.

Д.Цэрэнжав: Сайн байцгаана уу, бид нар жил бүр тайлан төлөвлөгөө яриад олон жил явж байна. 2006 оноос анхны тайлан гарснаас хойш 15 жил өнгөрчээ. Энэ хугацаанд олон тулгамдсан асуудал, сорилт байгаа нь харагдаж байна. Одоо нөхцөл байдал, арга технологи өөр болж байна. Иймд өнгөрсөн 15 жилээ эргэж харгаад цаашдаа ОУИТБС-аа яах вэ гэдгээ ярьмаар байна. Ер нь он гарангуут ОУИТБС маань цаашдаа яах вэ гэдгийг оролцогч талууд өөр өөрийн байр суурийг боловсруулаад санаа бодлоо солилцох хэрэгтэй байна. Олон жилийн хугацаанд энэ их цуглуулсан материалыг хэрхэн ашиглах, эргэлтэнд оруулах талаар ярилцмаар байна. Энэхүү саналыг ажлын төлөвлөгөөнд оруулж өгөхийг хүсье. Баярлалаа.

Д.Эрдэнэчимэг: Хуулийн төсөл маань 2020 оноос хойш одоог хүртэл явагдаж байна, хуулийн төслийг батлуулах талаар оролцогч талууд дорвитой ажил хиймээр байна. Өнөөдрийг хүртэл зөвлөх ИНБ-ын ажил мэтээр бусад талууд оролцохгүй байна. Иймд хамтарч нөлөөллийн ажлууд хиймээр байна. ОУИТБС-ын Ажлын хэсэг, Үндэсний зөвлөлд ордог компаниуд хуулийн төслийн талаарх байр сууриа илэрхийлэх хэрэгтэй, энэ талаар онлайн санал авч байгаа байх. Хөл хорионы үеэр “клубхаус” дээр олон удаагийн хэлэлцүүлэг, ярилцлага болсон харин манай ажлын талаар бусад компаниуд мэддэггүй юм байна. Яагаад ил тод байдлыг дэмжих ёстой гэдгийг ойлгуулах хэрэгтэй байна. Магадгүй энэ нь хуулийн төслийг дэмжих талаар нөлөөлөх байх. Олон жил хууль ярьлаа, ИНБ-ууд ихээхэн итгэж найддаг, одоо энэ хууль батлагдана гэдэгт хэцүү байна. Хэвшүүлэн хэрэгжүүлэхтэй холбоотой, төрийн байгууллагууд өдөр тутамдаа мэдээллээ оруулаад нээлттэй болгох хэрэгтэй байгаа, энд техникийн бэлтгэл ажил хэрэгтэй мөн сургалт хэрэгтэй байна. Өөр санхүүжүүлэгч донорууд байгаа бол энэ төрлийн ажлыг оруулмаар байна. Нээлттэй мэдээллийн стандарт гэж юу байх, түүнийг хэрхэн ил тод болгох талаар хариуцаж байгаа ажилтнуудыг чадавхжуулах сургалт хэрэгтэй байна. Гэрээний мэдээллийн санд 800 гаруй гэрээ байгаа, одоо нилээн хэдэн гэрээ орж байгаа. Үндэсний түвшинд томоохон гэрээ энэ онд байгуулагдаагүй байгаа. БХГ бол загварын түвшинд хийдэг болсон, цацраг идэвхит орд ашиглагдах гэрээ нууц гээд ил тод болохгүй байгаа, үүнийг ил тод болгох хэрэгтэй байна зэрэг асуудлыг ил гаргаж ирээд, ажлын хэсэг Үндэсний зөвлөлөөр хамтраад хүчтэй дуугарч, урагш нь ахиулах боломжтой ажлууд байгаа. Би төлөвлөгөөнд тэмдэглэсэн ажлуудыг ажлын алба руу имэйлээр хүргүүлье.

Л.Төр-Од: 2022 оны 1 сарын 1-ны өдрийн Монгол улсын нутаг дэвсгэр, засаг захиргаа, өөрөө удирдах нэгжийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга хүчин төгөлдөр болж байгаа. Энэ хуулийн 29,31 дүгээр зүйлд иргэдийн оролцоо нилээн өргөжиж байгаа. Үүний дагуу орон нутагт ажил үйлчилгээ явуулж байгаа компанийн талаар иргэдийн саналыг илүү оролцуулах боломж бүрдэж байгаа учраас үүнийг ашиглаж ажиллахыг ажлын алба анхааралдаа авахыг хүсэж байна.

Д.Дамба: Ажлын төлөвлөгөөний талаар санал хэлсэн гишүүддээ баярлалаа, саналаа ажлын алба руу явуулчихвал бид дараагийн уулзалтаар хэлэлцэх боломжтой. Баярлалаа.

Танилцуулга гурав: Монголын ОУИТБС-ын Дэд зөвлөлүүдийн чадавхийн суурь хэрэгцээний талаарх судалгааны хүрээнд боловсруулсан дэд зөвлөлийг чадавхжуулах стратегийн төслийн танилцуулга

Г.Цэрэнжаргал: Манай судалгааны төвийн баг дээрх ажилд гэрээ байгуулан ажиллаж байна. Тус судалгааны зорилго нь Монголын ОУИТБС-ын Дэд зөвлөлийн үйл ажиллагааны өнөөгийн бодит байдалд үнэлгээ өгөх, орон нутагт ил тод байдлыг хангахад тулгарч буй бэрхшээл, хэрэгцээг судалж, тодорхойлсны үндсэн дээр тайлан боловсруулж, цаашид дэд зөвлөлүүдийн үйл ажиллагааг хэрхэн сайжруулахад чиглэсэн зөвлөмж, стратеги, ажлын төлөвлөгөөний төслийг судалгааны хамт Монголын ОУИТБС-ын Олон талт ажлын хэсэгт хүлээлгэн өгөхөд оршино. Бидний ажил ганцаарчилсан ярилцлага, бүлгийн ярилцлага, асуулга, талбар дээр ажиллах, баримт бичгийн судалгаа үүн дээр үндэслээд дүгнэлтээ гаргаад, стратеги төлөвлөгөөний төсөл боловсруулах ажлыг хийх байсан. Талбар дээрх ажлыг Дорноговь, Сэлэнгэ, Төв аймаг болон Бор-Өндөр суманд очиж ажилласан. Судалгаандаа 21 аймгийн дэд зөвлөлийн гишүүдээс санал асуулга авч

дүгнэлтийг гаргасан. Дэд зөвлөлийн 2021 оны төлөвлөгөөг судалсан. Үүнд нийт 253 ажлыг хийхээр төлөвлөсөн энэ нь нэг зөвлөл дунджаар 13 ажил гэсэн үг юм. Үүнээс хамтын ажиллагаа, түншлэл хөгжүүлэх, оролцогч талуудын чадавхи бэхжүүлэх 48 ажил, судалгаа мэдээ тайлан гаргах 119 ажил, тайлан мэдээг иргэдэд нээлттэй ил тод мэдээлэх, олон талын оролцоотой хэлэлцүүлэг өрнүүлэх, төрийн байгууллагын үндсэн чиг үүргийн чанартай, дэд зөвлөлийн чиглэлтэй уялдаагүй 31 ажил байсан.

Дэд зөвлөлүүдийн төлөвлөгөө нь аймаг бүрийн төлөвлөгөөний үйл ажиллагааны чиглэлийн бүтэц ялгаатай, төлөвлөгөөнд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа, нэр тодорхой бус, хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны хэрэгжилтийг хэмжих шалгуур үзүүлэлт байхгүй, иргэдэд мэдээлэл өгөх арга хэлбэр нь нутгийн захиргааны цахим хуудсаар хязгаарлагдах, төрийн албан хаагчийн үндсэн чиг үүргийн ажлыг ажлын төлөвлөгөөнд тусгасан байна. Судалгаанд нийтдээ 46 хүн хамрагдсан, удирдлагын түвшний 11, төрийн байгууллагын 23, хувийн хэвшил 1, иргэний нийгмийн байгууллагын 11 хүн байсан. Үүнээс Дорнод аймгийн дэд зөвлөл хамгийн их буюу 16, Баянхонгор аймаг хамгийн бага буюу 4 гишүүнтэй байсан бол дундажаар 10,5 гишүүнтэй байна. Дэд зөвлөлийн бүтцийн харьцаа тэнцвэртэй биш, төрийн байгууллагын төлөөлөл давуу байна. Дэд зөвлөлийн гишүүдийн 56 хувь нь 2020 оны сонгуулийн дараа шинээр ажилд томилогдсон байна. Судалгаагаар санхүүгийн тогтвортой эх үүсвэр байхгүй гэж 85 хувь, одоогоор олон нийтийг хамарсан арга хэмжээ явуулахгүй байгаа гэж 72 хувь, үйл ажиллагааны төлөвлөгөө байхгүй гэж 17 хувь, дэд зөвлөлийн дүрэм байхгүй гэж 17 хувь нь танилцуулсан байна. Мөн дэд зөвлөл жилдээ тогтмол хуралдаж байна уу гэдэг асуултанд 51,2 хувь нь нэг удаа хуралддаг, 7,3 хувь нь хуралддагүй гэж хариулсан байдаг. Мөн дэд зөвлөлийн гишүүдийн дөнгөж 60 хувь нь ОУИТБС-ын талаар сайн мэднэ гэж хариулсан байгаа нь хангалттай үзүүлэлт биш юм. Бид дэд зөвлөлийг судлахаас гадна гадны орны туршлага мөн судалсан байгаа.

Хэдийгээр нийслэл, аймгийн дэд зөвлөл байгуулагдаад 8 жил болж байгаа ч үйл ажиллагаа нь хангалттай тогтворжоогүй, тус санаачилгын талаарх дэд зөвлөлийн гишүүд болон олон нийтийн мэдлэг мэдээлэл хангалтгүй, тухайн орон нутагт үзүүлж буй нөлөөлөл хангалтгүй гэж дүгнэж, дараах асуудалд анхаарлаа хандуулах нь зүйтэй гэж үзлээ. Үүнд, дэд зөвлөлийн засаглал оновчтой бус, үйл ажиллагааны арга барил, үйл явц хангалттай бүрдээгүй, мэдээллийн ил тод байдал хангалтгүй байна. Судалгааны үр дүнгээс дараах зөвлөмжүүдийг гаргасан байна.

ОУИТБС-ын дэд зөвлөлийн үйл ажиллагааны цар хүрээг тодорхой болгох, ОУИТБС-ын дэд зөвлөлийн үйл ажиллагааг идэвхжүүлэх ажлын хүрээнд дэд зөвлөлийн нарийн бичгийг даргыг ИНБ-ийн төлөөллөөс томилж, цалин төсөвтэй байхаар баталж өгөх, дэд зөвлөлийн санхүүжилтийг Засгийн газрын тогтоолын дагуу шийдвэрлэхийн зэрэгцээ дэд зөвлөлд тодорхой үйл ажиллагаанд зориулан хөрөнгийн эх үүсвэрийг татаж төвлөрүүлэхийг дэмжих, ОУИТБС-ын дэд зөвлөлийг аргазүй, бусад санаачилга, төсөл хөтөлбөртэй уялдуулах, холбох үйл ажиллагааг Ажлын албанаас системтэй зохион байгуулах, ОУИТБС-ын дэд зөвлөлийн үйл ажиллагааг илүү тогтвортой, идэвхтэй болгох зорилгоор “ОУИТБС-ын бүсийн зөвлөл” загварыг турших зэрэг зөвлөмжүүдийг боловсруулсан байна.

Дэд зөвлөлийн үйл ажиллагааг сайжруулах үнэлгээ гэсэн гурван хэсэгтэй. Хэсэг тус бүрийг хэрэгжүүлэх арга зүйн саналуудыг боловсруулж, стратегийг боловсруулсан байна. Стратеги нь бүтэц зохион байгуулалт, ил тод байдлыг хангах нь, нөлөөллийн үнэлгээ гэсэн хэсгүүдээс бүрдэнэ. Бүтэц зохион байгуулалтыг сайжруулахад гурван талын оролцоог тэгш хангах, орон тооны албан тушаалыг

тодруулах үүний үр дүнд дэд зөвлөлийн үйл ажиллагааны үр дүн дээшилнэ, гишүүдийн чадавхи нэмэгдэнэ. Ил тод байдлыг хангахад ОУИТБС-ын ач холбогдол, стандартыг таниулах, тодорхой нэг төрлийн бүтээгдхүүн мэдээллийн сувгийг тодорхой болгох ингэснээр ОУИТБС-ын талаарх олон нийтийн ойлголт, мэдлэг сайжирна, тайлагналт сайжирна. Олон нийтийн нөлөөллийн үнэлгээг сайжруулах ажлын хүрээнд арга зүйг батлуулах, олон нийтэд таниулах, үнэлгээний ажлыг турших, судалгааны үр дүнд үндэслэн нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээг авч ажиллах ажлыг хийхээр төлөвлөсөн үүний үр дүнд ОУИТБС-ын нийгэмд үзүүлэх сөрөг нөлөө буурна, нийгмийн нөлөөллийн үнэлгээг журамлана. Дэд зөвлөлийн үйл ажиллагааг сайжруулах аргазүйн саналын хүрээнд мэдрэмж бүрдүүлэх, оролцогч талуудын зураглал, тэргүүн туршлага нэвтрүүлэх, нийгмийн нөлөөллийн үнэлгээ, цахим хүртээмжтэй байдлын аудит хийлгэх ажлуудыг санал болгосон. Түүнчлэн эхний 1-2 жилд ашиглаж, хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөөг хугацаатай нь санал болгон оруулсан байгаа, анхаарал тавьсан баярлалаа. /Танилцуулгыг хавсаргав/

Д.Цэрэнжав: бид өнөөдөр судалгааны танилцуулгыг ямар зорилгоор сонсож байна, батлах ёстой юу?

Г.Цэрэнжаргал: Бидний санал болгож байгаа ажлуудаас боломжтойг нь ажлын төлөвлөгөөндөө тусгах, дэд зөвлөлүүдэд чиглэл өгөх боломжтой юм.

Л.Бор: Судалгааны танилцуулгыг сонслоо, судалгаа бодит байдалтай нийцсэн, сайн судалгаа болсон байна. Дэд зөвлөлийг чадавхижуулах ажлын орон нутагт зардал мөнгө багаар тогтмол үр дүнтэй хийх боломжтой байдаг. Би өмнө нь ажлын албаны Дэлгэрмаа, Ганбат хоёр ажилтантай хамтраад ийм сургалтын зохион байгуулж байсан туршлагатай. Үүнд, ОУИТБС-ын талаар товчхон мэдээлэл өгөх, цахим тайлангийн системийг танилцуулгыг хялбарханаар хийж байсан, тэр үед цахим гэж байгаагүй ч хялбар аргаар зохион байгуулах боломжууд байдаг гэдгийг туршлагаасаа хэлмээр байна. Баярлалаа.

Л.Төр-Од: Энэхүү судалгаа нь материаллаг болон процесс талаасаа бидний хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн сайн судалгаа болсон байна. Дэд зөвлөлийн гурван талын оролцоог хангаж, ирэх жилээс ажиллах хэрэгтэй байна.

Н.Баярсайхан: Судалгааг 3 удаа сонслоо, сайн болсон гэж үзэж байна. Судалгааны зөвлөмж дээрээ мэдээллийг ашиглах, дэд зөвлөлийн чадавхийг бий болгох, дэмжих талаарх асуудлыг нэмж оруулах хэрэгтэй байна. Сумын Иргэдийн хурал, дэд зөвлөл бодлого шийдвэр гаргахдаа нээлттэй мэдээллийг ашигладаг болох талаар мөн зөвлөмжид оруулмаар байна. Судалгаанд нээлттэй мэдээллийг ил тод болгох талаар байгаа гэхдээ яг ямар түвшний мэдээллийг ил болгох вэ гэдгийг тусгаж оруулвал бид цаашдаа ямар түвшний мэдээллийг ойлгомжтой, энгийн болгох вэ гэдгээ анхаарч ажиллах боломжтой юм. Иймд нээлттэй мэдээллийн чанар түүнийг яаж ашиглах талаар онцгой анхаарах, ажлын төлөвлөгөөнд тусгах тодорхой санал байвал зүгээр байна.

Мөн дэд зөвлөлийн чадавхийн асуудал баруун бүсийн чуулганд яригдаж байсан, дэд зөвлөлд ажиллаж байгаа иргэний нийгмийн байгууллагын чадавхийг сайжруулах талаар ТАН эвсэлд зөвлөмж өгөх хэрэгтэй байна. Мөн ажлын хэсэг, Үндэсний зөвлөлд ажиллаж байгаа ИНБ-уудын гишүүдийг тогтвортой байлгах, тэдний чадавхийг нэмэгдүүлэх талаар юу хийвэл боломжтой талаар зөвлөгөө, зөвлөмж өгвөл сайн байна. Орон нутагт нээлттэй хэлэлцүүлгүүдийг зохион байгуулах нь ихээхэн ач холбогдолтой арга болоод байгаа энэ талаар судалгаанд

хэр оруулж, санал авсан бэ? өөрөөр хэлбэл дүгнэлт зөвлөмж дээрээ томоохон арга хэмжээ, зоримог ажлуудыг зөвлөхийг санал болгож байна.

Д.Дамба: баярлалаа, үр дүнтэй сонирхолтой судалгаа болсон байна, гишүүдийн саналыг зөвлөмж дээрээ тусгаад Үндэсний зөвлөлийн хуралд танилцуулах байх.

З.Баярхүү: Бид судалгааг аваад ашиглах нь чухал байгаа иймд хэт ерөнхий байвал ашиглахад бэрхшээлтэй. Судалгаанд санхүүжилтийн талаар судалсан байдаг, зарим нь санхүүжилтгүй байна зарим нь өөрсдийн санаачилгаар Засаг даргын хөрөнгөнөөс шийдсэн байна гэж дүгнэсэн байсан. Энэ нь яг ямар аймаг, санхүүжилттэй, санхүүжилтгүй байгааг тодорхой болгоод өгмөөр байна. Дэд зөвлөлийн санхүүжилтийг улсын болон орон нутгийн төсвөөс тодорхой хэмжээгээр санхүүжүүлэх талаар Засгийн газрын тогтоол байдаг, үүний дагуу ирэх оноос бага хэмжээгээр шийдэх боломжийг судалж байна, үүнд танай судалгааны зөвлөмжийг үндэслэх хэрэгтэй байна. Хэрэгцээ шаардлагыг аймаг аймгаар нь гаргаад өгвөл бид цаашдаа сургалтын төлөвлөгөөндөө ашиглах боломжтой байна.

Г.Цэрэнжаргал: Бид ажлын хэсгийн хурлаар гишүүдээс гарсан саналыг тэмдэглээд, хаана хэрхэн оруулсан талаар нэгтгэсэн байгаа үүнийг та бүхэнд явуулъя, бусад хэрэгтэй мэдээллийг хавсралт байдлаар хүргүүлъя. Баярлалаа.

Д.Цэрэнжав: Энэ судалгаа нь ажлын даалгаврын хүрээнд, сайн хийгдсэн судалгаа байна. ОУИТБ түүнтэй холбоотой механизмууд хэрхэн хэрэгжиж байгааг ярилцах хэрэгтэй, ажлын хэсгийн хуралд компани байхгүй байна, иргэний нийгмийн гишүүд бид хэд л яриад байна. Ажлын хэсгийн хурал хэлбэрдэх болж байна, Үндэсний зөвлөлийн хурал ёс төдий ёсолдог юм болно. Үүнийгээ оны өмнө бид өөрчлөх, засах хэрэгтэй байна. Миний түрүүн санал болгосон оролцогч талуудын оролцоог хангаад уулзалт, хэлэлцүүлэг хиймээр байна үүний дараа төлөвлөгөөгөө ярих хэрэгтэй байх. Тэгэхгүй жил бүр иймэрхүү судалгаа хийлгээд өчнөөн мөнгө зардал гаргаад яваад байна, үр дүн гарахгүй байна гэдгээ давтан хэлмээр байна. Судалгааг би шүүмжлээгүй, сайн судалгаа болсон байна, баярлалаа.

Д.Дамба: За баярлалаа, та бүхэнд урьдчилан тараасан хурлын шийдвэрийн төсөлд саналаа өгнө үү.

Н.Баярсайхан: шийдвэрийн төслийг ерөнхийд нь дэмжиж байна. 2022 онд Дэд зөвлөлийг идэвхжүүлэх бие даасан төлөвлөгөө гаргаж ажиллах талаар шийдвэрийн төсөлд тусгах санал байна.

Т.Мөнхбат: Танилцуулга, санал шүүмжлэлийг сонслоо. Хуулийн төслийг явуулах талаар компаниуд уриалга гарган ажиллах талаар төлөвлөгөө боловсруулах ажиллах нь зүйтэй байх. Мөн УУХҮЯ ажлын хэсгийн хуралд оролцооныхоо түвшинд оролцож баймаар байна, хурлыг удирдах хуралд оролцох оролцоо сул байна, удирдлагуудад дамжуулж өгнө үү.

Ш.Цолмон: Та бүхнийг хуралдаа идэвхитэй оролцож, санал хэлсэнд баярлалаа.

Д.Дамба: Өнөөдрийн хуралдаанд идэвхтэй оролцсон та бүхэнд баярлалаа, дараагийн хурлаа уулзацгаая.

Хуралдаан 12,50 цагт өндөрлөв.

Хурлын тэмдэглэлтэй танилцсан:

УУХҮЯ-ны Төрийн нарийн бичгийн
дарга:

Г.Нандинжаргал

Хуралдааныг даргалсан:
УУХҮЯ-ны СБТГазрын ахлах шинжээч

Д.Дамба

Тэмдэглэлийн хянасан:
ОУИТБС-ын Ажлын албаны зохицуулагч

Ш.Цолмон

Хурлын тэмдэглэл хөтөлсөн:

ОУИТБС-ын Ажлын албаны
Санхүүгийн ажилтан

А.Отгонтунгалаг

МОНГОЛЫН ОЛБОРЛОХ ҮЙЛДВЭРЛЭЛИЙН ИЛ ТОД БАЙДЛЫН
САНААЧИЛГЫН АЖЛЫН ХЭСГИЙН 57 ДУГААР ХУРАЛДААНЫ
ТЭМДЭГЛЭЛЭЭС

Монголын Олборлох Үйлдвэрлэлийн Ил Тод Байдлын Санаачилгын Ажлын хэсгийн 2021 оны 11 дүгээр сарын 23-ны өдрийн 57 дугаар хуралдааны тэмдэглэлд:

ХЭЛЭЛЦСЭН НЬ:

Монголын ОУИТБС-ын 2021 оны Ажлын төлөвлөгөөнийн биелэлт, 2022 оны Ажлын төлөвлөгөөний төсөл, “Грант Торнтон Аудит” ХХК-ийн боловсруулж буй Монголын ОУИТБС-ын 2020 оны уян хатан тайлангийн төсөл болон холбогдох бусад асуудлыг танилцуулав.

ШИЙДВЭРЛЭСЭН НЬ:

Монголын ОУИТБС-ын Ажлын хэсгийн 57 дугаар хуралдаанаас дараах шийдвэрүүдийг гаргахаар тогтов. Үүнд:

1. Монголын ОУИТБС-ын 2021 оны Ажлын төлөвлөгөөнийн биелэлтийн явц, 2022 оны Ажлын төлөвлөгөөний төслийг Ажлын хэсгийн санал, зөвлөмжийг тусган Үндэсний Зөвлөлийн хуралдаанд танилцуулж, батлуулах.
2. Дэд зөвлөлүүдийн чадавхын суурь хэрэгцээний талаарх судалгааны хүрээнд боловсруулсан дэд зөвлөлийг чадавхжуулах стратегийн төсөлд Ажлын хэсгийн санал, зөвлөмжийг тусган хэрэгжүүлэх.

УУХҮЯ-НЫ ТӨРИЙН НАРИЙН БИЧГИЙН
ДАРГА БӨГӨӨД МОНГОЛЫН ОУИТБС-ЫН
ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛИЙН НАРИЙН
БИЧГИЙН ДАРГА, АЖЛЫН ХЭСГИЙН
АХЛАГЧ

Г.НАНДИНЖАРГАЛ

**Монголын Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилгын
Ажлын хэсгийн хуралдааны нэгдүгээр асуудлын тэмдэглэл /2021-11-25/**

Ажлын хэсгийн 57 дугаар хуралдаан 2021 оны 11 дүгээр сарын 25-ны өдрийн 10.00 цагт цахим хэлбэрээр үргэлжлэн зохиогдов.

Ажлын хэсгийн хуралдаанд Уул уурхай хүнд үйлдвэрийн яамны төрийн нарийн бичгийн дарга Г.Нандинжаргалыг орлож, Статистик судалгааны хэлтсийн дарга Б.Дэлгэржаргал, Статистик судалгааны газрын дарга Э.Батболдыг орлож тус газрын ахлах шинжээч Д.Дамба, Сангийн яамны Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын газрын мэргэжилтэн Ж.Ивээлэн, Ашигт малтмал газрын тосны газрын мэргэжилтэн П.Золзаяа, Уул уурхайн ассоциацийн гүйцэтгэх захирал Д.Энхболд, Бороо гоулд ХХК-ийн татварын нягтлан бодогч Т.Мөнхзул, Бадрах энержи ХХК-ны ЭМХАБОТХ-ийн асуудал хариуцсан захирал Ц.Энхжаргал, Нээлттэй нийгэм форумын менежер Д.Эрдэнэчимэг, Хариуцлагатай уул уурхайн санаачилга ТББ-ын ТУЗ-ын гишүүн Д.Сүхбаатар, Ил тод сан ТББ-ийн гүйцэтгэх захирал Д.Цэрэнжав, Хил хязгааргүй алхам ТББ-ийн тэргүүн Н.Баярсайхан, Захиргааны шинэ санаачилга ТББ-ийн тэргүүн Д.Цэрэнпүрэв, Их баяншарга ТББ-ын тэргүүн Л.Бор, Транспаренси Интернэйшнл Монгол байгууллагын ерөнхийлөгч Л.Төр-Од болон Ажлын хэсгийн нарийн бичгийн дарга, ажлын албаны зохицуулагч Ш.Цолмон нар оролцов. Хуралд ажлын хэсгийн 33 гишүүнээс 15 гишүүн оролцож, ирц 45,5 хувьтай байв.

Мөн хуралдаанд Грант Торнтон аудит ХХК-ийн захирал Л.Осоргарав, Партнер Н.Эрдэнэцог, Б.Дэлгэрмаа, аудитор Б.Эрдэнэбат болон аудиторууд, ОУЗСТ-ийн зохицуулагч З.Баярхүү, Мэдээлэл технологийн зөвлөх В.Нармандах, харилцааны мэргэжилтэн З.Цэлмэг, санхүүгийн ажилтан А.Отгонтунгалаг нар оролцов.

Д.Дамба: За та бүхэнд энэ өдрийн мэндийг хүргэе, ажлын хэсгийн 57 дугаар хуралдааны хөтөлбөрийн дагуу нэгтгэл тайлангийн танилцуулгыг бид 23-ны өдрийн хуралдаан дээр сонссон. Гишүүд тайлантай бүрэн танилцаж амжаагүй, дахин танилцаж, санал дүгнэлтээ хэлье гэсэн тодорхой саналын улмаас өнөөөдрийн хүртэл хойшлуулсан байгаа. Ингээд баяжуулсан танилцуулгыг сонсоё. Грант торнтон аудитын партнер Н.Эрдэнэцог танилцуулга хийнэ.

Танилцуулга нэг: ОУИТБС-ын 2020 оны уян хатан нэгтгэл тайлангийн танилцуулга.

Б.Эрдэнэбат: Сайн байцгаана уу, та бүхэнд өглөөний мэнд хүргэе. Бид өнөөдөр ОУИТБС-ын 2020 оны уян хатан тайлангийн танилцуулгыг хийхээр бэлтгээд байна. Танилцуулга маань дараах агуулгын дагуу хийгдэнэ. Үүнд, танилцуулга, нэгтгэл тохируулгын үр дүн, суурь мэдээлэл, зөвлөмжийг танилцуулна. Аудитын ажлын багт ерөнхий захирал, удирдах партнер Осоргарав, дэд захирал, партнер Идшинринжин, партнер Эрдэнэцог, Дэлгэрмаа, аудитор Эрдэнэбат, Торжан, Мандалбаяр нар ажилласан байна. Нийт 15 төрийн байгууллага, нэгтгэлд хамрагдсан 60 компанитай хамтарч ажилласан байна, үүнээс өнөөөдрийн байдлаар 11 төрийн байгууллага 57 компаниас хариу ирүүлсэн байна, үлдсэн байгууллагууд хариу ирүүлээгүй байна. 2020 онд эрдэс баялагийн салбараас төсөвт төвлөрүүлсэн орлого 3,2 их наяд төгрөгт хүрч, өнгөрсөн мөн үеэс 510,7 сая төгрөг буюу 14 хувиар буурсан байна. Нийт олборлох салбарын орлогын 83,6 хувийг ОУИТБС-ын нэгтгэлд хамрагдсан 60 компани эзэлж байна. Мөн татварт төвлөрүүлдэг нийт орлогын 91,2 хувийг, орон нутагт төвлөрүүлдэг татвар хураамжийн 91,3 хувийг тус нэгтгэлд

хамрагдсан компаниуд бүрдүүлсэн байна. Тохируулаагүй зөрүү 11,7 тэрбум төгрөг үүнийг задалвал, компани дутуу тайлагнасан 1,0 тэрбум, Засгийн газар дутуу тайлагнасан 12,8 тэрбум төгрөг нийт зөрүү 11,7 тэрбум байна.

11 дүгээр сарын 25-ны үргэлжлэл:

Н.Эрдэнэцог: Сайн байцгаана уу, ажлын хэсгийн гишүүдийн саналын дагуу өнөөдөр дахин уулзаж, нэгтгэл тайлангийн танилцуулгыг хийж байна. Юуны өмнө уян хатан тайлагналын талаар товч хэлье. ОУИТБС-ын ОУНБДНГ-аас 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ныг хүртэл уламжлалт болон уян хатан байдлаар нэгтгэл тайланг бэлтгэх журам гарсан ба энэ хоёр аргын алийг нь ч ашиглах боломжгүй бол ОТАХ зөвшилцөөд тайлангийн хугацааг хойшлуулах боломжтой байна. Уян хатан тайлагнал Олон улсын хороотой тайлангийн процесс эхлэхээс өмнө зөвшилцөж, баримтжуулах ёстой. Үүнд, коронавируст халдвар (COVID-19), түүхий эдийн үнийн уналт зэрэг олборлох салбарын өнөөгийн болон хэтийн төлөвийн талаарх мэдээлэл; мэдээллийн чанар, баталгаатай холбоотой заалтуудыг эс тооцвол ОУИТБС-ын шаардлагуудын дагуу ЗГ эсвэл компаниудын нэг талын мэдээллээр ил тод болгож болно. (нэгтгэл хийхдээ аль болох уян хатан байх); хамгийн сүүлийн үеийн үйлдвэрлэл, экспорт, орлогын мэдээллийг ил тод болгох; олон улсын хорооноос гаргасан дата мэдээллийн хураангуй; ОУИТБС-ын 2019 оны стандартын дагуу тодруулгад ямар нэг дутагдал, сул талыг илрүүлж, ил болгосон мэдээллийн цогц, найдвартай байдлын үнэлгээг ОТАХээс гаргах талаар заасан байна. Уян хатан тайлангийн ажлын даалгаварт 1) мэдээлэл цуглуулах, түгээх ажлыг ямар нэг эрүүл мэндийн эрсдэлгүй хийх; 2) ОУИТБС-ын тайлагналыг хялбаршуулах, цаг хугацааны хувьд уян хатан хандах; 3) ОТАХ-ээс уян хатан тайлагналын хүрээнд алт, зэс, нүүрсний 60 орчим компанийг нэгтгэх гэж тусгасан байна. Уян хатан нэгтгэл тайланд ОТАХ маш чухал үүрэгтэй оролцох бөгөөд тайлантай танилцаад стандартын дагуу байна уу, ямар заалт дутуу байна зэргээр саналаа солилцож, хараат бус нэгтгэгчид саналаа хэлж, залруулах, засуулах байдлаар хамтарч ажиллах хэрэгтэй байна.

2020 оны уян хатан нэгтгэл тайланг 2 талын мэдээллээр, 60 гаруй компанийг хамруулан хийж байна. ОУИТБС-ын стандартын 4,1 д төлбөр орлогын мэдээллийн талаар тусгах бол орлогын бус мэдээлэл нь шаардлагын 2-6 буюу 25 шаардлага байдаг.

Нэгтгэлд хамрагдсан 60 компанийн хүрээнд хийсэн төлбөр, орлогын анхны нэгтгэлээр 27.9 тэрбум төгрөгийн цэвэрзөрүү үүссэн бөгөөд цааш задалбал 465.1 тэрбум төгрөгийн нийт зөрүү үүссэн. ЗГ-ын дүнд 362.4 тэрбумын нэмэгдэх тохируулга, компанийн дүнд 346.2 тэрбум төгрөгийн нэмэгдэх тохируулгыг тус тус хийсэн. Ингэснээр өнөөдрийн байдлаар цэвэр зөрүү нь 11.2 тэрбум, нийт зөрүү нь 14.4 тэрбум болж буурсан байна Үүнээс томоохон зөрүү үүсгэж буй зөрүү нь АМНАТ-өөс, дараагаар нь орон нутгийн төлбөрүүдээс шалтгаалж байгааг харж болно. Одоогоор зөрүүг тохируулахад шаардлагатай мэдээллийг зөвхөн ГЕГ-аас ирүүлээгүй бөгөөд бусад ЗГ-ын байгууллагуудаас ирүүлсэн байна

Цахим тайлангийн системээр нийт тусгай зөвшөөрөл эзэмших буй 2363 компаниас 1419 компани нэмэлт мэдээллийн маягтаар тайлангаа илгээсэн. Энэ нь өмнөх онтой харьцуулахад дэвшилтэй боловч тайлагнавал зохих компаниудын 60 хувь нь тайлагнасан үзүүлэлттэй байна. ОУИТБС-ын стандартын дагуу орлогын бус мэдээллийн 25 стандартын дагуу бид мэдээллийг заримыг нь цахим тайлангаас, заримыг нь төрийн байгууллагаас албан бичгээр авч тайланд нэгтгэж оруулсан.

Нийт 25 мэдээллийг компаниуд нэмэлт мэдээллийн маягтаар цахим тайланд оруулах ёстой. Үүнээс 23 маягтаар мэдээлэл ирүүлсэн 2 маягт ор хоосон байна.

Баталгаажуулалтын ажлыг Олон улсын нарийн бичгийн даргын газартай гэрээ байгуулж хамтран ажиллаж буй Баталгаажуулагчид гүйцэтгэдэг. Зорилго нь Монгол улс ОУИТБС-ын стандартыг хэрэгжүүлж буй эсэхэд үнэлгээ хийх зорилготой. ОУИТБС-ын ОУНБГ-ын газраас 2019 оны тайланг урьдчилсан байдлаар үнэлээд үүний дагуу 97 төрлийн дутуу, ойлгомжгүй асуудлыг залруулж, сайжруулах зөвлөмж өгсөн байна. Энэхүү зөвлөмжөөр баталгаажуулалтын маягтыг бөглөх, мөн 2019 оны тайланд өгсөн саналд үндэслэн, 2020 оны тайланд холбогдох нэмэлт өөрчлөлтүүдийг хийхээс гадна төрийн байгууллагуудаас нэмэлтээр тодруулах, ажлын албатай зөвшилцөх асуудлууд байна. Үүнд: 1) Материаллаг байдлын тодорхойгүй байдал. Үүнд: тээврийн орлого, бэлэн бус орлого, төсвийн шинжтэй зарцуулалт болон ЗГ-ын нийт орлогын урсгалууд гэх мэт. 2) Бүх орлогын урсгалуудын хувьд төслийн төвшнөөр мэдээлээгүй байна гэсэн асуудлыг ОТАХ-тэй зөвшилцөж, нэгтгэл тайлан тусгах юм. Ажлын хэсгийн гишүүдээс 2020 оны нэгтгэл тайлангийн талаар имэйлээр ирсэн тодруулга асуултын хариуг өгсөн байгаа. Үүнийг хараад ойлгомжтой байгаа эсэх талаар саналаа хэлээрэй. /танилцуулгыг хавсаргав/

Н.Цэрэнпүрэв: Танилцуулга хийсэн, Эрдэнэцогтод баярлалаа, ойлгомжтой дэлгэрэнгүй тайлбарлаж өглөө, асуултын хариултаа авлаа. Тайлангийн хавсралт бүх маягтийг үзэж танилцсан, компаниудын шилэн дансны хөтлөлтөд хяналт хийсэн байсан. Үүний дагуу шилэн дансаа хөтлөөгүй байгаа компаниудад зөвлөмж өгч болох уу? Мөн бенефициар өмчлөгчийн мэдээллийг харахад Осоргарав гуай Багануур ХК-ны төлөөлөн удирдах зөвлөлд байдаг юм байна, Нандинжаргал дарга бас Багануур болон хэд хэдэн газарт ТУЗ-ын гишүүн байх юм, төрийн албан хаагч ийм байж болох уу? Хандивын мэдээллийг анхаараарай, зарим аймаг маш их хандив өгсөн байхад зарим нь ямар ч мөнгө аваагүй байх жишээтэй, Сэлэнгэ аймаг бүр 100 гаруй сая төгрөгийн хандив авсан байсан мөн нэг газар хэд хэдэн удаа авсан байдаг. Уул уурхайн баялаг нь Үндсэн хуулийн 6-ийн 2 заалтын дагуу бидний баялаг байгаа, үүнийг нэг газар өгөөд байх нь зөв үү, буруу юу? Ер нь цаашдаа хандивын хуультай болохгүй бол одоо Зөрчлийн хуулийн 25 дугаар зүйлийг үндэслээд явж байгаа ч зарим нь үүнийг зөрчсөн харагдаж байна. Баярлалаа.

Д.Цэрэнжав: Би арай өөр зүйл хүссэн байна, нэгэнт ажлын даалгаврын дагуу ажил эхлээд явж байгааг ойлгож байна. Ер нь цаашдаа тайлангаа яаж гаргах, яах вэ талаар ярилцмаар байна, Эрдэнэцогтын өгсөн тайлбарыг ойлголоо, баярлалаа.

Л.Бор: Би Цэрэнжав гишүүнтэй санал нэгтэй байна. Хэдэн алтны компани тайлангаа өгсөн бэ, үүнээс хэд нь баталгаажуулалтад орсон бэ? Энэ тайланг УИХ-ын гишүүд ихэнх нь мэддэггүй, иймээс тайланг таниулах ажил хиймээр байна, мөн тайлан гарснаас хойш ямар ахиц дэвшил гарсан талаар судалгаа хийлгэмээр байна.

Д.Сүхбаатар: Энэ тайлан маш чухал ажил байгаа, хүмүүсийн мэдлэг боловсролын зөрүүгээр өөр өөрөөр хүлээн авч байгаа. ТАН эвсэл асуултаа нэгтгээд албан ёсоор хариултыг нь аваарай мөн. Төр-Одын бичсэн саналуудыг нэгтгээд ажил хэрэг болгохыг хүсье, баярлалаа.

Б.Дэлгэржаргал: Бид 23-ны өдрийн хуралдаанаас энэ асуудлыг хойшлуулсан, ажлын хэсгийн гишүүд тайлантай бүрэн танилцаж амжаагүй гэдэг үндэслэлээр. Харин өнөөдөр дахин танилцаж амжаагүй гэдэг асуудлыг хүлээн авмааргүй байна.

Өнгөрсөн 2020 онд 23 тонн алт хүлээн авсан, энэ жил одоогийн байдлаар 19,3 тонн алт хүлээн аваад байна.

Л.Бор: Уул уурхайг хариуцлагатай болгож байж энэ ОУИТБС-ын тайлан үр дүнтэй, ахицтай болно. Жил бүрийн тайлангаар 200 гаруй компанийг нэгтгэлд хамруулж ил тод болгодог байсан бол уян хатан тайлан гээд 100 хүрэхгүй компанийг нэгтгэлд хамруулах болсон байна. Энэ хурдаар явбал 3,000 гаруй компанийг ил тод болгоход 150 жил шаардагдах юм байна. Тэгсэн мөртлөө орон нутагт сонгон шалгаруулалтгүй тусгай зөвшөөрөл олгоно гээд байдаг энэ хэний эрх ашиг вэ? бид энэ талаар нухацтай авч хэлэлцэх цаг болсон гэж бодож байна. Уул уурхайн ашиг маш бага байна, 3000 компаниас 1700 орчим нь тайланд хамрагдаад, 200 орчим нь баталгаажуулалтад орж байна. 1-3 их наяд төгрөгийн орлого гэдэг бол маш бага мөнгө, материаллаг босго 200 сая гэдэг нь ганцхан жийпний үнээр баталгаажуулалтад орж байна гэсэн үг энэ нь маш эмгэнэлтэй, энэ мөнгө хаагуур яваад байна? Иймд энэ асуудлыг томоохон далайцтай утгаар нь авч үзэж, хэлэлцэх гэсэн саналтай байна. Монгол улс цаашдаа уул уурхайгаар хөгжинө гэвэл хариуцлагатай, цөөхөн уул уурхайтай байх хэрэгтэй байна. Бидний амьдралыг олон зуун жил мал аж ахуй авч явсан, уул уурхай авч яваагүй, энэ нүүдлийн соёл устах гэж байна. Энэ цөөхөн ард түмэн яагаад ядуураад байна, би 40 гаруй жил улсад ажиллаж, татвар төлбөр төлсөн мөртлөө одоо 100 долларын тэтгэвэр авч байна, цаашдаа анхаарч ажиллахыг хүсье, баярлалаа.

Н.Баярсайхан: Бид саналаа нэгтгээд өмнө нь саналаа өгсөн, үдээс хойш бас саналаа хүргүүлнэ. Энэ тайланг Ажлын хэсэг, Үндэсний зөвлөлд зориулсан тайлан гэж тайлангийн 8 дугаар хуудсанд бичсэн байна. Бидний зүгээс нэгтгэл тайланг олон нийтэд зориулсан, судалгааны баримт бичиг гэж ойлгож, тийм мэдээлэл хүсэж байгаа. Бидний хүсэж байгаа, хараат бус нэгтгэгчийн ойлголтын зөрүүнээс зарим нэг юм буруу ойлгогдох зэрэг асуудал үүсээд байх шиг байна, иймээс үүнийг засуулах хүсэлт байна. Энэ тайлан нь олон нийтэд зориулсан, баялгийн эздэд зориулсан тайлан гэдгийг хэлмээр байна. Ингэж харж энэ тайлангийн мэдээллийг боловсруулах хэрэгтэй байна. Одоог хүртэл тайлан мэдээлэл өгөхгүй байгаа Уул уурхайн яам, Сангийн яам, Гаалийн ерөнхий газар гэсэн төрийн байгууллагууд байна. Мөн мэдээллээ өгөөгүй Бичил уурхайн тээвэр холбоо болон бусад гурван компаниуд байна. Үүнээс болоод урьд өмнө гарч байгаагүй их буюу 11 тэрбум төгрөгийн зөрүү гарсан байна. Иймээс эдгээр байгууллагуудаас яаж мэдээллийг бүрэн авахад ажлын хэсэг, яам яаж ажиллах вэ? эдгээр мэдээлэл дутуу байгаа учраас ийм их зөрүү гарсан байх. Бичил уурхайн дээвэр байгууллага монгол банкинд бараг 9 тонн алт тушаасан харагдаж байна иймээс бичил уурхайн мэдээллийг зайлшгүй авах хэрэгтэй юм байна. Сангийн яам ковидтой холбоотой 5 төрлийн тайлан мэдээг өгөх ёстой байсан боловч өгөөгүй байна ингэхээр яаж иж бүрэн тайлан гарах вэ? мэдээллүүдийг бүрэн авах, тайлангийн зөрүүг багасгах талаар ажлын хэсгээс энэ хурал дээр шийдвэр гаргах хэрэгтэй байна. Тайлангийн мэдээлэл өнгөрсөн жилүүдээс зарим нь сайжирсан байна гэвч байгаль хамгаалах тусгай дансны мэдээлэл хуучирсан байна, 2012 оны л мэдээлэл байна. Иймээс Байгаль орчны яамнаас сүүлийн 10 жилийн мэдээллийг авч, тайланд оруулахад анхаармаар байна. Нэгтгэлд хамрагдсан 60 компани ашигт малтмалын төрлөөр нь харуулах хэрэгтэй байна, ер нь төслөөр нь тайлагнах стандарттай байдаг. Сүүлийн 10 жилд төсвийн орлогын 95-98 хүртэлх хувийг уул уурхай ТӨП 15 компани бүрдүүлсэн тооцоо гардаг байсан гэтэл энэ жил 85 хувь болж буурсан байна. Үүнд дүгнэлт хийх хэрэгтэй байна, үнэхээр эдгээр компаниудын ашиг буурсан уу эсвэл бусад салбарын орлого нэмэгдсэн үү? Мөн тайлангийн 26 дугаар хуудсанд байгаа нөхөн төлбөрийг тайлбарламаар байна, юун нөхөн төлбөр вэ гэдгийг задалж

дэлгэрүүлж, ойлгомжтой байдлаар оруулах санал байна. ТӨК-уудын худалдан авалтын мэдээллийг ил тод болгож байгаа, харин энэ мэдээлэлд Эрдэнэс Оюу толгой компанийн мэдээлэл байхгүй байна, үүнийг яагаад мэдээллээ өгөөгүй шалтгааныг оруулахгүй бол бүгд компани ил тод болж чадахгүй байгаа мэтээр харагдаж байна. ТӨК-ийн ТУЗ-ын гишүүдийн цалингийн мэдээллийг ил болгож тайлагнах ёстой, энэ жил зөвхөн Багануур ХК үүнийг тайлагнасан байна, бусад компаниудын ТУЗ-ын гишүүдийн цалин урамшууллын талаарх мэдээлэл байхгүй байна. Сангуудын хандив тусламжийн мэдээллийг оруулахаас Дорноговь аймгийн сангийн мэдээлэл байхгүй байна, эднийх мэдээллээ өгөөгүй юу эсвэл тэдэнд хандаагүй юу? зэрэг саналууд байна, үүнийг хийхэд аудитын компанид тусламж хэрэгтэй байна гэж харж байна. Үндэсний зөвлөл дээр бодлогын шийдвэрүүдийг гаргуулах хэрэгтэй байна. Тайлангийн зөвлөмж дээр Үндэсний зөвлөл болон ажлын хэсгийн шийдвэрлэх асуудлыг тодорхой бодлогын зөвлөмжүүдийг оруулвал чухал ач холбогдолтой байна. Судалгааны явцад чухал мэдээллийг олсон боловч дүгнэлт, зөвлөмжид оруулаагүй болохоор хангалтгүй байна.

Н.Эрдэнэцог: Байгаль хамгаалах тусгай сангийн мэдээлэл 2012-2020 он нь доод талын хүснэгтэд байгаа. Ажлын хэсгийн хурлаас гарсан саналыг үндэслэн тайлангийн зөвлөмжид нэмэлт оруулна.

Б.Дэлгэржаргал: Тайлангийн мэдээллийг өгөхгүй байгаа төрийн байгууллагуудын талаар зөвлөмжид тусгах нь зүйтэй. Ашигт малтмалын талаарх зарим мэдээллийг өгөөгүй байна, 2017 онд дүйцүүлэх байдлаар талбай олгож байсан, үүнээс хойш олгоогүй, яагаад мэдээлэл өгөөгүй талаар тодруулж, хэрэгжүүлэгч газартаа хэлье.

Н.Баярсайхан: Одоо зөвлөмжид бичих нь дараагийн асуудал байгаа, харин энэ 2020 оны тайланг илүү сайн гаргахын тулд мэдээллээ өгөхгүй байгаа байгууллагуудаас мэдээллийг авах хэрэгтэй байна. Тухайлбал Сангийн яамны мэдээллийг нь яаж авах вэ? Уул уурхайн яам хүч хүрэх үү? Мөн Нийгмийн хамгааллын яамнаас гарахгүй мэдээллийг уг яамнаас авах гээд бичсэн байна, ажиллах хүчний мэдээлэл тэндээс гарахгүй, зөвлөмжийг энэ жил бичиж байдаг, дараа жил уншиж л байдаг болоод байна.

Д.Дамба: Тайлангийн мэдээлэл өгөөгүй байгууллагуудад Уул уурхайн яам орсон байна. Яам бол нэгдүгээрт, энэ тайлангийн захиалагч байгаа, захиалагчдаа хамаарах хамаарахгүй асуудлаар бичиг өгөөд байх нь нэг талдаа учир дутагдалтай. Хөдөлмөр эрхлэлт, ажлын байрны талаарх мэдээлэл НХХЯ-наас гарна гэхдээ манайд бас бичиг ирсэн байгаа. Бид санхүүгийн хэлтсийнхэнтэйгээ яриад хөдөлмөр эрхлэлтийн талаарх мэдээллийг гаргаж өгөхөөр болсон, ойрын хугацаанд хүргэгдэх байх.

Б.Дэлгэржаргал: Хөдөлмөр эрхлэлтийн мэдээлэл манайхаас гарах боломжтой, нэгтгэл тайлан гаргаж байгаа компаниуд хаанаас ямар мэдээлэл авах талаар ярилцах хэрэгтэй, одоо мэдээлэл байхгүй гээд сууж байж болохгүй. Манай яамнаас энэ мэдээллийг хүргүүлнэ, мөн НХХЯ-тай ярьж өгч болно.

Н.Эрдэнэцог: Тайланд Уул уурхайн яам мэдээлэл өгөөгүй гэдэг асуудал яригдаж байгаа энэ нь стандартын дагуу мэдээллүүдийг ангилахад тус яамтай холбоотой уул уурхайн салбарын бодлогын баримт бичигт өөрчлөлт орсон гэх мэт мэдээллүүдийг авах шаардлагатай байгаа иймээс зайлшгүй албан бичгээр авах

хэрэгтэй байна. Захиалагч гэхээр стандартын шаардлага хангахгүй гэсэн ойлголт биш байх.

Б.Дэлгэржаргал: За ирүүлсэн албан бичгийн дагуу мэдээллийн даруйхан гаргаж явуулна аа.

Н.Баярсайхан: Сангийн яам болон бичил уурхайн тээвэр холбооноос яаж мэдээллээ авах вэ?

Б.Эрдэнэбат: Сангийн яамнаас нийт 25 мэдээлэл ирүүлэхийг хүссэн үүнээс 9 нь ковидтой холбоотой шинэ нэмэгдсэн мэдээлэл бусад нь ОУИТБС-ын стандартын шаардлагын хүрээнд гаргах ёстой мэдээлэл байгаа. Тээвэр холбооноос ОТАХ болон стандартын бичил уурхайтай холбоотой зургаан асуудлаар мэдээлэл ирүүлэх, тайлбар өгөхийг хүссэн албан бичиг явуулсан.

Хурал даргалагч хуралдааны шийдвэрийн төслийг уншиж танилцуулж, гишүүд дэмжсэнээр батлав.

Ш.Цолмон: 2021 онд Ажлын хэсгийн хуралдааныг 5 удаа зохион байгуулсан. Нэгдүгээр хуралдаанаас 1) авилгын эрсдэлийг тодорхойлох ажлын дэд хэсгийг зохион байгуулсан. 2) ОУИТБС-ын дэд зөвлөлүүдийн ажлын удирдамж, төлөвлөгөө боловсруулах талаар шийдвэрт тусгасан байсан. Үүний дагуу дэд зөвлөлд мэдээлэл өгөх, 2 сар тутамд аймгуудын дэд зөвлөлтэй цахимаар уулзаж, зөвлөлдөх, чиглэл өгөх шинэ арга барилд шилжсэн хэвшүүлж байна. 2021 оны 3 дугаар сард хуралдсан дараагийн хурлаар Гэрээний ил тод байдлын асуудлыг боловсронгуй болгох, цаашид авах арга хэмжээ, гэрээний сайтыг УУХҮЯ-нд шилжүүлэх, Төвийн бүсийн чуулганыг зохион байгуулах гэсэн асуудлыг хэлэлцсэн. Тухайн ажлын хэсгийн хурлаас гэрээний цахим сайтыг ОУИТБС-ын ажлын албанд шилжүүлэх, гэрээний тухай журам гаргах шийдвэр гарсан. Үүний дагуу 2021 оны 9 дүгээр сарын 14-нд УУХҮ-ийн Сайдын тушаал гарсан, энэхүү журмыг танилцуулах сургалтыг аймгуудын дэд зөвлөлд зохион байгуулсан. Төвийн бүсийн чуулганы 5 сард цахимаар зохион байгуулсан. Энэ оны гуравдахь удаагийн ажлын хэсгийн хурал 6 дугаар сарын 30-нд зохион байгуулсан. Уг хурлаар ажлын албаны 2021 оны эхний хагас жилийн төлөвлөгөөний биелэлт, төвийн бүсийн чуулганы танилцуулга, тайлангийн маягтыг шинэчлэх, ОУИТБС-ын мэдээллийг авилгын эрсдэлийг тодорхойлоход ашиглах нь судалгааны ажлын явц зэрэг асуудлуудыг хэлэлцсэн. Үүний дагуу тайлангийн маягтад оруулах нэмэлт өөрчлөлтийг хийх дэд ажлын хэсэг байгуулан ажилласан. Үүний үр дүнд нэмэлт өөрчлөлтийг оруулж, УУХҮЯ-наас Үндэсний статистикийн хороонд албан хүсэлт болон холбогдох материалыг хүргүүлсэн. Авилгын эрсдэлийн судалгааны явцын танилцуулгыг сонсоод дараагийн хуралдаанд эцсийн байдлаар сонссон. Дөрөвдүгээр хуралдаан 9 дүгээр сарын 30-нд болсон. Үүгээр авилгын эрсдэлийн судалгааны тайланг эцсийн байдлаар сонсож, баталсан. Үүний дагуу хийх ажлын төлөвлөгөөг боловсруулсан, 2022 оны ажлын төлөвлөгөөнд нилээд олон ажлуудыг хийхээр төлөвлөсөн байгаа. Хоёрдугаар асуудал нь цахим тайлангийн системийг сайжруулах ажлын явцыг сонссон, үүн дээр Лидер вишн групп ХХК гэрээлэн ажиллаж байгаа. Шинэчлэлийн үр дүнд тайлангаар цуглуулсан мэдээллээ боломжийн түвшинд мэдээлэх, харуулах боломжтой болж, цаашдын судалгаа шинжилгээний ажилд бодитой туслалцаа болно гэдэгт итгэж байгаа. Гуравдугаар асуудал, Дэд зөвлөлийн үйл ажиллагааг сайжруулах, чадавх хэрэгцээний суурь судалгаа, мониторинг хийх, үйл ажиллагааг идэвхжүүлэх стратеги төлөвлөгөө боловсруулах ажлын явцын сонссон. Мөн дахин 57 дугаар хуралдаанд сонссон байна. Судалгааны үр дүнгээс гарсан ажлын хэсэг болон

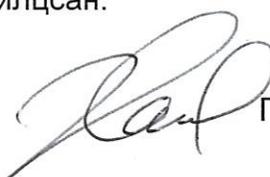
оролцогч талуудад өгсөн зөвлөмж, дэд зөвлөлийн үйл ажиллагааг сайжруулах стратегийг сонсож танилцсан. Дараагийн хуралд гишүүдээс гарсан саналыг оруулж, сайжруулан Үндэсний зөвлөлийн хуралд танилцуулахаар болсон. Ийнхүү энэ жил 5 удаа хуралдаад тулгамдаж байгаа асуудлыг хэлэлцээд, өөрсдийн хэмжээнд хамтарч ажилласан байна. Баярлалаа.

Д.Дамба: За баярлалаа, ажлын хэсгийн хурлын тэмдэглэлийн дугаарыг цифрлэх хэрэгтэй байх хэдэн оны хэд дэх хурал гэдэг нь хараад ойлгомжтой байх байдлаар дараа нь тусдаа ярилцая. Ер нь ажлын алба маш сайн ажиллаж байгаа, ТАН эвсэл болон бусад гишүүд сайн хамтарч ажиллаж байгаа, ялангуяа ажлын хэсгийн хурал дээр идэвхтэй оролцож байгаа нь харагдаж байгаа, талархлаа илэрхийлье. Өнөөдрийн хуралдаанд идэвхтэй оролцсон бүх гишүүддээ баярлалаа, ажлын амжилт хүсье.

Хуралдаан 11,20 цагт өндөрлөв.

Хурлын тэмдэглэлтэй танилцсан:

УУХҮЯ-ны Төрийн нарийн бичгийн
дарга:

Г.Нандинжаргал

Хуралдааныг даргалсан:
УУХҮЯ-ны СБТГазрын ахлах шинжээч

Д.Дамба

Тэмдэглэлийн хянасан:
ОУИТБС-ын Ажлын албаны зохицуулагч

Ш.Цолмон

Хурлын тэмдэглэл хөтөлсөн:

ОУИТБС-ын Ажлын албаны
Санхүүгийн ажилтан

А.Отгонтунгалаг

МОНГОЛЫН ОЛБОРЛОХ ҮЙЛДВЭРЛЭЛИЙН ИЛ ТОД БАЙДЛЫН
САНААЧИЛГЫН АЖЛЫН ХЭСГИЙН 57 ДУГААР ХУРАЛДААНЫ
ТЭМДЭГЛЭЛЭЭС

Монголын Олборлох Үйлдвэрлэлийн Ил Тод Байдлын Санаачилгын Ажлын хэсгийн 2021 оны 11 дүгээр сарын 23-ны өдрийн 57 дугаар хуралдааны тэмдэглэлд:

ХЭЛЭЛЦСЭН НЬ:

Монголын ОУИТБС-ын 2021 оны Ажлын төлөвлөгөөнийн биелэлт, 2022 оны Ажлын төлөвлөгөөний төсөл, "Грант Торнтон Аудит" ХХК-ийн боловсруулж буй Монголын ОУИТБС-ын 2020 оны уян хатан тайлангийн төсөл болон холбогдох бусад асуудлыг танилцуулав.

ШИЙДВЭРЛЭСЭН НЬ:

Монголын ОУИТБС-ын Ажлын хэсгийн 57 дугаар хуралдаанаас дараах шийдвэрүүдийг гаргахаар тогтов. Үүнд:

1. Монголын ОУИТБС-ын 2020 оны уян хатан тайлангийн төслийг зарчмын хувьд дэмжин, Ажлын хэсгийн санал, зөвлөмжийг нэмж тусган Монголын ОУИТБС-ын Үндэсний зөвлөлд танилцуулж, батлуулах;
2. Грант Торнтон Аудит ХХК-тай 2021 оны 7 дугаар сарын 30-ны өдөр байгуулсан 27 тоот гэрээний 4 дүгээр заалтын дагуу нийт төлбөрийн 30 хувийг тус компанийн дансанд шилжүүлэхийг ОУИТБС-ын Ажлын албанд (Ш.Цолмон) зөвшөөрөх;

УУХҮЯ-НЫ ТӨРИЙН НАРИЙН БИЧГИЙН
ДАРГА БӨГӨӨД МОНГОЛЫН ОУИТБС-ЫН
ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛИЙН НАРИЙН
БИЧГИЙН ДАРГА, АЖЛЫН ХЭСГИЙН
АХЛАГЧ

Г.НАНДИНЖАРГАЛ